

непрестано путују? зашто се непрестано сликају? зашто при том непрестано говоре? Очајно је што нигде више нема намрштеног мушког ћутања, што треба ићи међу древне бисте и портрете да бисмо видели над прогутаном речју стиснуте зубе и уста. Многи данашњи политичари сваки свој потез, сваку полунамеру говоре и објављују. Сваки туђ потез и полунамеру језиком посматрају. Зашто одмах говорити кад се одмах неће ништа радити, и кад се одмах не зна шта ће се после моћи радити. Брза реч је само рефлекс. Брза реч нема позитивне, нема куће, не може натраг, јури даље и вуче за собом човека.

Међутим, све важно и одговорно мора имати позадину, дубоку позадину. Важна реч, потенцијална реч морала је лежати у ћутању, и морала изаћи из ћутања. Све што је у човеку вредно, ћутљиво је. Страст једноуди с речима. Велико припремање и преображавање исто тако. Велико измирење и жртвовање исто тако. Зашто се дакле говори тако много и необуздано, и тако узалудно? Шта се хоће са тим пијанством од говорљивости? Зашто један тешко одговорни старац на крмилу света повећава дозе своје говорљивости као неки докони аутомобилист дозе своје брзине? Зар се не зна да је у тешким ситуацијама немогуће говорити опширно, добро, одговорно? Живот није позорница, и државници нису глумци који ~~нико~~ не могу изгубити бистрину главе и достојанство јер им је све до тачке и запете унапред написано. Дотерали смо до болести: да онај ко је изгубио главу, не губи и реч. Напротив. Реч тече, људи казују и поручују све своје рачуне о томе колико јесу и колико могу постати опасни, и колико су и у чему изузетак над свима другима. Радио, техника наше хистерије, одмах то разнесе с обе стране

екватора. И одмах и сви други ударе у говорење да су и они тачно такви изузетци, и изузетак одједаред постаје правило, и није више ни нов, ни важан, ни страхан. Истонио се тако један политички фактор; то води у конфузију, а конфузија опет у говорење.

У енглеском парламенту пао је шамар због говорења. Некада на речи скупа Енглеска примила је такође технику говорења. Говори за месец дана колико пре за десет година. Све казује. Њена порука у новинама била је раније празник и вердикт. Сада више није. Тако је онда један дрски посланик смео да Британију повуче за језик да би му казала још више. Други посланик се скандализовао, и одјекнуо је шамар. Онда је енглески парламент величанствено заћутао, и замрзао у непокрету. После дуго времена знао је опет једину реч која би се имала казати, и прогутао ју је.

Стално путовање и говорење допело је сувише додирних тачака између држава и народа. И то сувише вулгарних додирних тачака. Као најобичнији суседи, државе се надговарају и „хватају“, драже се, причињавају стид и бол сваки дан. Ћутање би одузело индискретне и сувише многобројне додирне тачке. Али се кроз бол и стид опет даље говори. Државници се ошамућују говорењем. Заразговарају се тешко одговорни људи као жене. Међутим, неко ко је заћутао, мери и цени и користи се. Израдио се један нов потез руке у политици. Не страхан, напротив, мекан, безмало елегантан потез руке скупљених прстију. Таква мирна рука скоро се неприметно прикучи и напуну тамо где има нешто да прецури. После ~~гатања~~ ~~давног чина само се конфузија може појавити, конфузија и рефлексне речи~~

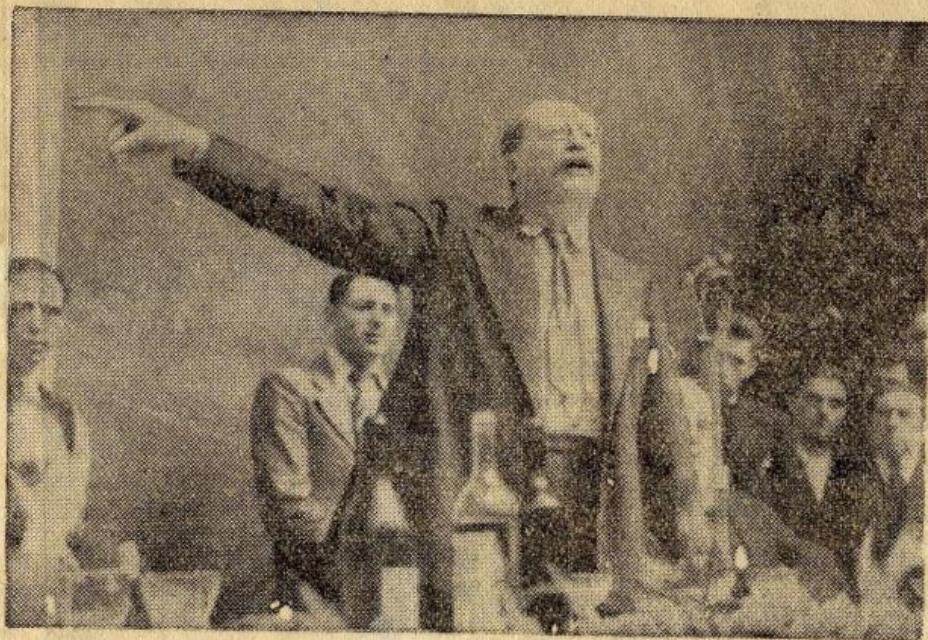
Путују државници и управљачи. Линије и станице њихових путовања то је данас свету фирманмент. И говоре, говоре ти путници у ходу и у возњи, седећи и стојећи, са прозора, пред вратима и иза врата. Као да се неко манијаца од себе врли у њима и изговара речи и реченице. На све има одмах одговор. На једно питање сто одговора. Док би ћутање било један одговор на сто питања, једна у позадину прогутана реч која, одакле избачена, могла би имати елементарно дејство.

Говорење то је одавање. Данас се тако рећи провиди које су силе и потези унапред осуђени и побеђени. Провиде се малаксавања. А малаксавања мора бити, јер су то и плодни моменти кад се изједначају противности у једном бићу или збивању. Али малаксавање је приватна ствар и треба да остане прикривено. Ћутање би га прикрило. Али се не ћути. Изнеговала се лажна манија да треба говорити како ни материјалног ни моралног малаксавања нема. А малаксавање се провиди ~~пре~~ ~~у~~ ~~отсутству~~ густог и мирног ћутања.

Исидора Секулић

Пронашли смо да ово своје време зовемо „прелазним временом“. Местом да га зовемо: време у којем је главна техника свих средина, а нарочито одговорних средина, прешла у говорљивост и говорење. Шта би имало да значи прелазно време? Као да има ичега у времену што није прелазно. Као да може бити неко нарче непуноправног и неисториског времена, неког инфериорног времена које ће, волшебно, испасти из континуитета и нико неће бити за њ одговоран. „Прелазно време“ једна је од фраза данашњег конфузног и брбљивог живота. Да је свет конфузан види се по томе што се сви престижи клате, стари и нови, материјални и духовни. А да је говорљивост најгора техника за подизање и учвршћавање престижа, види се јасно по томе што је стање данашњег света једно велико отсуство достојанства. Над том јасноћом требало би заћутати.

Средњовековни калуђер забележио је искуство: И они који много путују, и они који много говоре, ретко се посвећују; то јест, ретко постижу горњи и врховни степен у једном напрезању и позиву. Зашто данашњи државници и политички вођи

Г. Леон Блум говори